

Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (трети състав)

25 ноември 2021 година *

„Преюдициално запитване — Съдебно сътрудничество по гражданскоправни въпроси — Регламент (ЕО) № 2201/2003 — Компетентност за разглеждане на иск за развод — Член 3, параграф 1, буква а) — Понятие за „обичайно местопребиваване“ на ищеца“

По дело C-289/20

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Cour d'appel de Paris (Апелативен съд Париж, Франция) с акт от 13 февруари 2020 г., постъпил в Съда на 30 юни 2020 г., в рамките на производство по дело

ІВ

срещу

FA,

СЪДЪТ (трети състав),

състоящ се от: А. Prechal, председател на втори състав, изпълняваща функцията на председател на трети състав, J. Passer, F. Biltgen, L. S. Rossi (докладчик) и N. Wahl, съдии,

генерален адвокат: M. Campos Sánchez-Bordona,

секретар: A. Calot Escobar,

предвид изложеното в писмената фаза на производството,

като има предвид становищата, представени:

- за ІВ, от F. Ingold и E. Ravin, avocats,
- за FA, от A. Boiché, avocat,
- за френското правителство, от E. de Moustier, T. Stehelin, D. Dubois и A. Daniel, в качеството на представители,
- за германското правителство, от J. Möller, M. Hellmann и U. Bartl, в качеството на представители,

* Език на производството: френски.

- за Ирландия, от М. Browne, А. Joyce и J. Quaneу, в качеството на представители,
- за португалското правителство, от L. Inez Fernandes, S. Duarte Afonso, P. Barros da Costa и L. Medeiros, в качеството на представители,
- за Европейската комисия, първоначално от М. Heller, W. Wils и M. Wilderspin, а впоследствие от М. Heller и W. Wils, в качеството на представители,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 8 юли 2021 г.,

постанови настоящото

Решение

- 1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на член 3, параграф 1, буква а) от Регламент (ЕО) № 2201/2003 на Съвета от 27 ноември 2003 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност, с който се отменя Регламент (ЕО) № 1347/2000 (ОВ L 338, 2003 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 6, стр. 183).
- 2 Запитването е отправено в рамките на спор между съпрузите ІВ и FА по повод на иск за разтрогване на брака им.

Правна уредба

Регламент (ЕО) № 1347/2000

- 3 Съгласно съображения 4, 8 и 12 от Регламент (ЕО) № 1347/2000 на Съвета от 29 май 2000 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност за децата на двамата съпрузи (ОВ L 160, 2000 г., стр. 19), който е отменен с Регламент № 2201/2003, считано от 1 март 2005 г.:
    - „4) Някои различия между националните норми в областта на компетентността и признаването затрудняват свободното движение на хора, както и правилното функциониране на вътрешния пазар. Вследствие от това е обосновано да се приемат разпоредби, които да позволят уеднаквяване на правилата по спорове за компетентност по брачни дела и по дела, свързани с родителската отговорност, чрез опростяване на формалностите с оглед на бързо и автоматично признаване на съдебните решения и на изпълнението им.
- [...]
- 8) Настоящият регламент трябва да предвиди съгласувани и уеднаквени мерки, които да позволяват възможно най-всеобхватно движение на хора. [...]

[...]

12) Критериите за компетентност, приети в настоящия регламент, се основават на принципа, че трябва да съществува действителна връзка между заинтересованото лице и държавата членка, която упражнява компетентността. Решението да бъдат включени някои критерии, е в съответствие с обстоятелството, че те съществуват в различни вътрешни правни системи и че се приемат от другите държави членки“.
[неофициален превод]

Регламент № 2201/2003

4 Съгласно съображение 1 от Регламент № 2201/2003:

„Европейската общност си поставя за цел създаването на пространство на свобода, сигурност и правосъдие, в ко[е]то свободното движение на хора се гарантира. За тази цел Общността трябва да приеме, между другото, мерки в областта на съдебното сътрудничество по граждански дела, които са необходими за правилното функциониране на вътрешния пазар“.

5 Член 1 („Обхват“), параграф 1 от този регламент гласи:

„Настоящият регламент се прилага, независимо от характера на съда или правораздавателния орган, по граждански дела, отнасящи се до:

а) развод, законна раздяла или [унищожаване] на брака;

[...]“.

6 Член 3 от този регламент е озаглавен „Обща компетентност“ и гласи:

„1. Компетентни да разглеждат дела, свързани с развод, законна раздяла на съпрузите и унищожаване на брака, са съдилищата на държавата членка:

а) на чиято територия:

- съпрузите имат обичайно местопребиваване, или
- съпрузите са имали последното обичайно местопребиваване, ако един от тях все още живее там, или
- ответникът има обичайно местопребиваване, или
- в случай на обща искова молба и единият от съпрузите има обичайно местопребиваване, или
- ищецът има обичайно местопребиваване, ако той е живял там поне една година непосредствено преди предявяването на иска, или

– ищецът има обичайно местопребиваване, ако е живял там поне шест месеца непосредствено преди предявяването на иска и е гражданин на въпросната държава членка или, ако се отнася до Обединеното кралство [Великобритания и Северна Ирландия] или Ирландия, има „domicile“ там;

б) чиито граждани са двамата съпрузи, или ако се отнася до Обединеното кралство или Ирландия, където те имат „domicile“.

2. За целите на настоящия регламент терминът „domicile“ има значението, с което се използва в правните системи на Обединеното кралство и Ирландия“.

7 Член 6 („Изключителна компетентност по членове 3, 4 и 5“) от същия регламент предвижда:

„Срещу съпруг, който:

а) има обичайно местопребиваване на територията на държава членка; или

б) е гражданин на държава членка или, ако се отнася до Обединеното кралство или Ирландия, има „domicile“ на територията на една от тези две държави,

може да се предявява иск в друга държава членка само в съответствие с членове 3, 4 и 5“.

8 Съгласно член 19 („Висящ процес и свързани искове“), параграф 1:

„Когато делата за развод, законна раздяла или унищожаване на брака между същите страни са заведени пред съдилища в различни държави членки, съдът, пред който искът е предявен по-късно, спира съдебното производство до установяване на компетентността на първия сезиран съд“.

9 Член 66 („Държави членки с две или повече правни системи“) от Регламент № 2201/2003 гласи:

„По отношение на държава членка, която има две или повече териториални единици, в които се прилагат различни правни системи или правила по отношение на материята, уредена от настоящия регламент:

а) всяко позоваване на обичайно местопребиваване на територията на тази държава членка се отнася до обичайно местопребиваване в конкретна териториална единица;

[...]“.

Регламент (ЕО) № 4/2009

- 10 Съгласно член 3 от Регламент (ЕО) № 4/2009 на Съвета от 18 декември 2008 година относно компетентността, приложимото право, признаването и изпълнението на съдебни решения и сътрудничеството по въпроси, свързани със задължения за издръжка (ОВ L 7, 2009 г., стр. 1):

„Компетентни по иски за задължения за издръжка в държавите членки са:

[...]

- в) съдът, който по силата на закона на съда е компетентен да разглежда иск за гражданското състояние на лицата, когато искът за издръжка [е акцесорен спрямо] този иск, освен ако компетентността не се основава единствено на гражданството на едната от страните, [...]

[...]“.

Регламент (ЕС) 2016/1103

- 11 Съгласно съображения 15 и 49 от Регламент (ЕС) 2016/1103 на Съвета от 24 юни 2016 година за изпълнение на засиленото сътрудничество в областта на компетентността, приложимото право, признаването и изпълнението на решения по въпроси, свързани с имуществения режим между съпрузи (ОВ L 183, 2016 г., стр. 1):

„15) За да се осигури правната сигурност на брачните двойки по отношение на имуществото им и да им се предостави известна предвидимост, всички правила, отнасящи се до имуществения режим между съпрузи, следва да се обединят в един инструмент.

[...]

- 49) При липса на избор на приложимо право, за да съчетае необходимостта от предвидимост и правна сигурност със съображенията за реалните условия, в които протича животът на двойката, настоящият регламент следва да въведе хармонизирани стълкновителни норми, въз основа на йерархично подредени критерии за привръзка, позволяващи да се определи приложимото право към цялото имущество на съпрузите. Като първи критерий за привръзка следва да бъде определено първото общо обичайно местопребиваване на съпрузите скоро след сключването на брака, преди правото на държавата на общото гражданство на съпрузите към момента на сключване на брака [...].“

- 12 Член 5, параграф 1 от посочения регламент гласи:

„Без да се засяга параграф 2, когато съд в държава членка е сезиран съгласно Регламент (ЕО) № 2201/2003 с молба за развод, законна раздяла или унищожаване на брака, компетентни да се произнасят по въпроси, свързани с имуществения режим между съпрузите и възникващи във връзка с тази молба, са съдилищата на същата държава членка“.

Спорът в главното производство и преюдициалният въпрос

- 13 ІВ, френски гражданин, и FА, неговата съпруга с ирландско гражданство, сключват брак през 1994 г. в Брей (Ирландия). Те имат три вече пълнолетни деца.
- 14 На 28 декември 2018 г. ІВ предявява иск за развод пред Tribunal de grande instance de Paris (Окръжен съд Париж, Франция).
- 15 С определение от 11 юли 2019 г. съставът по семейноправни спорове към този съд приема — в съответствие с исканията на FА — че не е териториално компетентен да се произнесе по развода на съпрузите. Всъщност той приема, че само установяването на местоработата на ІВ във Франция не е достатъчно, за да докаже волята му да установи обичайното си местопребиваване там, независимо от произтичащите от това последици от данъчен, административен и житейски характер.
- 16 На 30 юли 2019 г. ІВ обжалва това определение пред Cour d'appel de Paris (Апелативен съд Париж, Франция), като иска от него по-специално да приеме, че Tribunal de grande instance de Paris (Окръжен съд Париж) е териториално компетентен да се произнесе по развода на съпрузите. В това отношение ІВ поддържа, че извършва трудова дейност във Франция от 2010 г., а трайно и постоянно — от май 2017 г. В допълнение, той изтъква, че се е установил там в апартамент, собственост на баща му, че води социален живот в тази страна и че именно отказът на съпругата му да дойде за постоянно във Франция, макар да остава редовно в апартамента в Париж или в придобитата през 2017 г. вила, е причината за паралелното им ежедневие.
- 17 От своя страна, FА поддържа, че никога не е било предвиждано семейството да се установи във Франция. Така обичайното местопребиваване на семейството било в Ирландия и ІВ никога не бил променял местопребиваването си, а само адреса си по месторабота. Освен това фактът, че ІВ работи и получава доходите си във Франция от повече от шест месеца, не бил достатъчен за определянето на обичайното му местопребиваване по смисъла на член 3, параграф 1, буква а) от Регламент № 2201/2003. Всъщност ІВ продължил да ходи в семейното жилище в Ирландия и да води там живота, който водел и преди, като се консултирал с адвокат в Ирландия, когато съпрузите започнали да обмислят да се разведат (считано от септември 2018 г.).
- 18 Според запитващата юрисдикция е безспорно, че семейното жилище се намира в Ирландия, където семейството се е установило през 1999 г. и е закупило недвижим имот, представляващ съпругеското им жилище. Освен това според тази юрисдикция FА е запазила обичайното си местопребиваване в Ирландия към датата на образуване на производството за развод по инициатива на ІВ, не е била налице раздяла преди започването на това производство и не са налице обстоятелства, които да позволяват да се установи съвместно намерение на съпрузите да преместят съпругеското жилище във Франция, като редица обстоятелства свидетелстват за личната и семейната връзка на ІВ с Ирландия, където той е отивал в края на всяка седмица, за да бъде със съпругата и децата си.
- 19 Тази юрисдикция обаче счита, че връзката на ІВ с Ирландия не изключва наличието на връзка с Франция, където той се връща всяка седмица от 2017 г. насам, за да работи, и подобно на първоинстанционния съд тя приема, че от много години ІВ фактически пребивава на две места, като едното е Ирландия (при семейството му), а другото е Франция

(по професионални причини), така че според запитващата юрисдикция връзката на ІВ с Франция не е нито случайна, нито спорадична и поне от 15 май 2017 г. ІВ е установил центъра на професионалните си интереси във Франция.

- 20 В това отношение запитващата юрисдикция обаче уточнява, че макар да може да се приеме, че ІВ е пребивавал трайно и постоянно във Франция поне шест месеца преди сезирането на Tribunal de grande instance de Paris (Окръжен съд Париж), той все пак не е загубил местопребиваването си в Ирландия, където е съхранил семейни връзки и редовно е осъществявал престои по лични причини. От това тази юрисдикция заключава, че ирландските и френските съдилища са еднакво компетентни да се произнесат по развода на съпрузите.
- 21 В тази връзка според посочената юрисдикция принципът, че едно и също основание за компетентност може да е налице в две държави членки, е утвърден от Съда в решение от 16 юли 2009 г., Hadadi (C-168/08, EU:C:2009:474), но запитващата юрисдикция подчертава, че делото, по което е постановено това решение, се отнася до прилагането на критерия за гражданството, чието обективно определение води до това двама съпрузи да могат да бъдат граждани на две държави членки, докато в случая по главното производство се разглежда понятието за обичайно местопребиваване, чието определяне само по себе си предполага тълкуване.
- 22 Според запитващата юрисдикция понятието „обичайно местопребиваване“ по смисъла на член 3, параграф 1, буква а) от Регламент № 2201/2003 е самостоятелно понятие на правото на Съюза, което изисква тълкуване от Съда.
- 23 При тези обстоятелства Cour d'appel de Paris (Апелативен съд Париж) решава да спре производството и да постави на Съда следния преюдициален въпрос:

„Може ли, когато [...] от фактическите обстоятелства следва, че един от съпрузите поделя живота си между две държави членки, да се приеме, по смисъла на член 3 от Регламент № 2201/2003 и за нуждите на прилагането му, че обичайното местопребиваване на съпруга е в две държави членки, така че ако посочените в този член условия са изпълнени в две държави членки, съдилищата на тези две държави са еднакво компетентни да се произнесат по бракоразводното дело?“.

Производството пред Съда

- 24 В акта за преюдициално запитване Cour d'appel de Paris (Апелативен съд Париж) иска от Съда да разгледа преюдициалното запитване по реда на бързото производство, предвидено в член 105 от Процедурния правилник на Съда.
- 25 По предложение на съдията докладчик и след изслушване на генералния адвокат председателят на Съда отхвърля това искане с решение от 15 юли 2020 г.
- 26 Това решение се основава на съображението, че освен изтъкването на обусловеността на организацията на живота на съпрузите от определянето на компетентността на ирландските или френските съдилища — обстоятелство, което обаче не е достатъчно, за да се отграничи настоящото дело от други дела за развод — запитващата юрисдикция не е

посочила никакви обстоятелства, от които да може да се установи, че естеството на делото изисква то да бъде разгледано в кратки срокове в съответствие с член 105, параграф 1 от Процедурния правилник.

- 27 С писмо от 17 февруари 2021 г. на основание член 76, параграф 1 от Процедурния правилник ІВ отправя мотивирано искане за провеждане на съдебно заседание за изслушване на устните състезания.
- 28 На поставен от секретариата на Съда въпрос относно това искане с оглед на здравната криза, с писмо от 2 март 2021 г. ІВ се съгласява вместо провеждането на съдебно заседание да има възможност да се отговори писмено на писмените становища на другите страни и заинтересовани субекти, посочени в член 23 от Статута на Съда на Европейския съюз.
- 29 Освен ІВ от тази възможност се възползват и представят становища френското правителство и Ирландия, както и Европейската комисия.

По преюдициалния въпрос

- 30 С преюдициалния си въпрос запитващата юрисдикция по същество иска да се установи дали член 3, параграф 1, буква а) от Регламент № 2201/2003 трябва да се тълкува в смисъл, че съпруг, които поделя живота си между две държави членки, може да има обичайно местопребиваване в тези две държави членки, така че съдилищата на последните биха могли да бъдат компетентни да се произнесат по искането за разтрогване на брачните връзки.
- 31 Видно от съображение 1 от Регламент № 2201/2003, същият допринася за създаването на пространство на свобода, сигурност и правосъдие, в което се гарантира свободното движение на хора. За тази цел глави II и III от този регламент предвиждат по-специално правила относно компетентността, признаването и изпълнението на решения по дела за разтрогване на брака, правила, чиято цел е да гарантират правната сигурност (решение от 13 октомври 2016 г., Mikołajczyk, C-294/15, EU:C:2016:772, т. 33 и цитираната съдебна практика).
- 32 В този контекст член 3, включен в глава II от посочения регламент, установява общите критерии за компетентност по дела, свързани с развод, законна раздяла и унищожаване на брака. Тези обективни, алтернативни и изключителни критерии отговарят на необходимостта от правна уредба, адаптирана към специфичните нужди при стъклоновенията в областта на разтрогването на брачните връзки (решение от 13 октомври 2016 г., Mikołajczyk, C-294/15, EU:C:2016:772, т. 40).
- 33 В това отношение, докато член 3, параграф 1, буква а), първо до четвърто тире от Регламент № 2201/2003 изрично закрепва критериите относно обичайното местопребиваване на съпрузите и обичайното местопребиваване на ответника, то член 3, параграф 1, буква а), пето тире и член 3, параграф 1, буква а), шесто тире от Регламента допускат прилагане на правилото за компетентност на *forum actoris* (решение от 13 октомври 2016 г., Mikołajczyk, C-294/15, EU:C:2016:772, т. 41).

- 34 Всъщност последните разпоредби предвиждат, че при определени условия съдилищата на държавата членка, на чиято територия ищецът има обичайно местопребиваване, са компетентни да се произнасят по дела за разтрогване на брачните връзки. В този смисъл член 3, параграф 1, буква а), шесто тире от Регламент № 2201/2003 учредява такава компетентност, ако ищецът е живял там поне шест месеца непосредствено преди предявяването на иска и е гражданин на въпросната държава членка или, в случая на Ирландия и Обединеното кралство, има „domicile“ там (вж. в този смисъл решение от 13 октомври 2016 г., Mikołajczyk, C-294/15, EU:C:2016:772, т. 42).
- 35 Тази разпоредба е предназначена да съхрани интересите на съпрузите и съответства на целта на Регламент № 2201/2003, доколкото с него се установяват гъвкави стълкновителни норми, за да се вземе предвид мобилността на хората и наред с това да се защитят правата на съпруга, който е напуснал държавата членка на общото обичайно местопребиваване, като същевременно се гарантира наличието на действителна връзка между заинтересованото лице и държавата членка, която упражнява компетентността (вж. в този смисъл решение от 13 октомври 2016 г., Mikołajczyk, C-294/15, EU:C:2016:772, т. 49 и 50 и цитираната съдебна практика).
- 36 В настоящия случай, както е видно от акта за преюдициално запитване, ІВ, който е френски гражданин, е сезирал Tribunal de grande instance de Paris (Окръжен съд Париж) с иск за развод, позовавайки се на член 3, параграф 1, буква а), шесто тире от Регламент № 2201/2003. Според запитващата юрисдикция поне шест месеца преди това сезиране ІВ е пребивавал трайно и постоянно във Франция. Всъщност тази юрисдикция счита, че връзката на ІВ с Франция не е случайна или спорадична и че поне от 15 май 2017 г. ІВ е установил центъра на професионалните си интереси във Франция. Запитващата юрисдикция обаче уточнява, че все пак ІВ не е загубил местопребиваването си в Ирландия, където е съхранил семейни връзки и е осъществявал престои по лични причини така редовно, както и преди. Така тази юрисдикция счита, че ІВ фактически е пребивавал на две места, а именно, от една страна, в Париж през работните дни по професионални причини и от друга страна, при съпругата и децата си в Ирландия през останалото време.
- 37 При тези обстоятелства следва да се определи дали член 3, параграф 1, буква а) от Регламент № 2201/2003 трябва да се тълкува в смисъл, че в даден момент някой от съпрузите може да има само едно обичайно местопребиваване по смисъла на тази разпоредба.
- 38 В самото начало следва да се посочи, че Регламент № 2201/2003 не съдържа определение на понятието „обичайно местопребиваване“, по-специално на понятието за обичайно местопребиваване на съпруг по смисъла на член 3, параграф 1, буква а) от този регламент.
- 39 Тъй като в Регламент № 2201/2003 липсва определение или изрично препращане към правото на държавите членки, за да се определят смисълът и обхватът на това понятие, от значение е то да получи самостоятелно и еднакво тълкуване с оглед на контекста на разпоредбите, в които това понятие е посочено, и на целите на този регламент (вж. по аналогия, що се отнася до обичайното местопребиваване на детето, решение от 28 юни 2018 г., HR, C-512/17, EU:C:2018:513, т. 40 и цитираната съдебна практика).
- 40 Първо, следва да се подчертае, че нито член 3, параграф 1, буква а) от въпросния регламент, нито която и да било друга негова разпоредба споменава посоченото понятие в множествено число. Всъщност Регламент № 2201/2003 посочва съдилищата на държавата

членка по „обичайното местопребиваване“ на единия и/или другия съпруг или на детето (в зависимост от случая), като системно използва единствено число, без да предвижда, че едно и също лице може едновременно да има няколко обичайни местопребивавания или обичайно местопребиваване на няколко места. В това отношение за законодателя на Съюза впрочем е било важно да уточни в член 6б, буква а) от този регламент, че по отношение на държава членка, която има две или повече териториални единици, в които се прилагат различни правни системи по отношение на материята, уредена от посочения регламент, „всяко позоваване на обичайно местопребиваване на територията на тази държава членка се отнася до обичайно местопребиваване в конкретна териториална единица“.

- 41 Второ, Съдът вече е постановил при тълкуването на разпоредбите на Регламент № 2201/2003, от една страна, че от употребата на прилагателното „обичайно“ може да се заключи, че пребиваването трябва да се характеризира с определена трайност или редовност, и от друга страна, че преместването на обичайното местопребиваване на дадено лице в държава членка отразява волята на това лице да установи на това място постоянния или обичаен център на своите интереси с намерението да му придаде траен характер (вж. в този смисъл решение от 22 декември 2010 г., Mercredi, C-497/10 PPU, EU:C:2010:829, т. 44 и 51).
- 42 Такова тълкуване впрочем се подкрепя от изготвения от г-жа Borrás обяснителен доклад към Конвенцията за компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела (Конвенция „Брюксел II“) (ОВ С 221, 1998 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 11, стр. 243), който е оказал влияние върху текста на Регламент № 2201/2003. Всъщност от точка 32 от този доклад (ОВ С 221, 1998 г., стр. 27) е видно, че що се отнася до „обичайното местопребиваване“ като критерий за предоставяне на компетентност в областта на разтрогването на брачните връзки, особено внимание е обърнато на определението, използвано от Съда в други области, според което с това понятие се посочва мястото, на което заинтересованото лице е установило постоянния или обичайния център на своите интереси с намерението да му придаде траен характер.
- 43 Приравняването обаче на обичайното местопребиваване на дадено лице — в случая на съпруг — на постоянния или обичайния център на неговите интереси не е основание да се приеме, че множество местопребивавания могат едновременно да имат такъв характер.
- 44 Трето, тази преценка се подкрепя от целта, преследвана с правилата за компетентност по член 3, параграф 1, буква а) от Регламент № 2201/2003 и свързана с осигуряването на равновесие между мобилността на хората в рамките на Европейския съюз и правната сигурност (вж. в този смисъл решение от 13 октомври 2016 г., Mikołajczyk, C-294/15, EU:C:2016:772, т. 33 и цитираната съдебна практика).
- 45 Вярно е, че за да насърчи мобилността на хората в рамките на Съюза, Регламент № 2201/2003 се опира на целта за улесняване на възможността за разтрогване на брачните връзки, като в член 3, параграф 1, буква а) от този регламент предвижда в полза на ищеца няколко алтернативни критерия, за чието прилагане не е установена йерархия. Ето защо установената с този регламент система за разпределяне на компетентността по дела за разтрогване на брака няма за цел да изключи наличието на няколко компетентни юрисдикции (вж. в този смисъл решение от 13 октомври 2016 г., Mikołajczyk, C-294/15,

EU:C:2016:772, т. 46 и 47 и цитираната съдебна практика), които се координират посредством разпоредбите за висящ процес, съдържащи се в член 19 от посочения регламент.

- 46 Да се приеме обаче, че някой от съпрузите може едновременно да пребивава обичайно в няколко държави членки, би могло да навреди на правната сигурност, затруднявайки предварителното определяне на съдилищата, които могат да се произнесат по разтрогването на брачните връзки, и усложнявайки проверката от страна на сезирания съд на собствената му компетентност. Както по същество отбелязва генералният адвокат в точка 94 от заключението си, при това положение рискът би бил международната съдебна компетентност в крайна сметка да се определи не от критерия за „обичайно местопребиваване“ по смисъла на член 3, параграф 1, буква а) от Регламент № 2201/2003, а от критерий, основан на „обикновеното“ местопребиваване на единия от съпрузите, а това би нарушило посочения регламент.
- 47 Четвърто, важно е да се отбележи, че тълкуването на правилата за компетентност, предвидени в член 3, параграф 1, буква а) от Регламент № 2201/2003, поражда последици, които не се ограничават до самото разтрогване на брачните връзки.
- 48 Всъщност, по-специално, както член 3, буква в) от Регламент № 4/2009, така и член 5 от Регламент 2016/1103 препращат към компетентността, установена в член 3, параграф 1, буква а) от Регламент № 2201/2003, и предвиждат — в рамките на производствата за разтрогване на брачните връзки — акцесорна компетентност на сезирания съд за произнасяне по някои иски за издръжка или по някои имуществени въпроси. Така признаването на едновременното съществуване на множество обичайни местопребивавания на някой от съпрузите би могло да засегне общото за посочените регламенти изискване за предвидимост на правилата за компетентност (вж., що се отнася до Регламент № 4/2009, решение от 4 юни 2020 г., FX (Оспорване на изпълнението на вземане за издръжка), C-41/19, EU:C:2020:425, т. 40 и цитираната съдебна практика, и що се отнася до Регламент 2016/1103, по-специално съображения 15 и 49 от него).
- 49 Пето, всички тези съображения не се поставят под въпрос от тълкуването на член 3, параграф 1, буква б) от Регламент № 2201/2003, дадено в решение от 16 юли 2009 г., Hadadi (C-168/08, EU:C:2009:474, т. 56), където Съдът приема, че юрисдикциите на няколко държави членки могат да бъдат компетентни, когато заинтересованите лица имат няколко гражданства.
- 50 Всъщност, както посочва по същество генералният адвокат в точка 92 от заключението си, макар във въпросното решение Съдът да отхвърля възможността критерият за привързване, предвиден в член 3, параграф 1, буква б) от Регламент № 2201/2003, а именно гражданството на двамата съпрузи, да се ограничи до тяхното „ефективно гражданство“, това обстоятелство няма връзка с тълкуването на член 3, параграф 1, буква а) от този регламент.
- 51 От всички изложени съображения следва, че макар да не е изключено някой от съпрузите да има едновременно няколко местопребивавания, той може в определен момент да има само едно обичайно местопребиваване по смисъла на член 3, параграф 1, буква а) от Регламент № 2201/2003.

- 52 Тъй като понятието „обичайно местопребиваване“ по същество отразява фактически въпрос (решение от 8 юни 2017 г., ОІ, С-111/17 РРУ, ЕU:С:2017:436, т. 51), запитващата юрисдикция следва да провери въз основа на всички фактически обстоятелства по конкретния случай дали територията на държавата членка, където се намира сезираният от ІВ национален съд, съответства на мястото, където ищецът има обичайно местопребиваване по смисъла на член 3, параграф 1, буква а), шесто тире от Регламент № 2201/2003 (вж. по аналогия решения от 2 април 2009 г., А, С-523/07, ЕU:С:2009:225, т. 42 и от 28 юни 2018 г., НR, С-512/17, ЕU:С:2018:513, т. 41).
- 53 В това отношение следва да се припомни, че при тълкуването на разпоредбите на Регламент № 2201/2003 относно родителската отговорност Съдът е приел, че за да се определи обичайното местопребиваване на дете, и по-специално на малко дете, което зависи ежедневно от родителите си, е важно да се определи мястото, където те пребивават трайно и са интегрирани в определена социална и семейна среда, като може да бъде взето предвид и намерението за установяване на това място, когато е изразено чрез очевидни действия (вж. в този смисъл решение от 28 юни 2018 г., НR, С-512/17, ЕU:С:2018:513, т. 45 и 46 и цитираната съдебна практика). Така тази съдебна практика възприема социалната и семейната среда на родителите на детето, по-специално на малкото дете, като основен критерий при определянето на обичайното местопребиваване на това дете.
- 54 Действително специфичните обстоятелства, характеризиращи обичайното местопребиваване на детето, очевидно не са напълно еднакви на тези, които позволяват да се определи обичайното местопребиваване на съпруг по смисъла на член 3, параграф 1, буква а) от Регламент № 2201/2003.
- 55 Така поради криза в брачните отношения някой от съпрузите може да реши да напусне предишното обичайно местопребиваване на двойката, за да се установи в държава членка, различна от тази по това предишно местопребиваване, и да предяви там иск за разтрогване на брачните връзки при условията, предвидени в член 3, параграф 1, буква а), пето или шесто тире от Регламент № 2201/2003, като същевременно остане напълно свободен да запази известен брой социални и семейни връзки на територията на държавата членка на предишното обичайно местопребиваване на двойката.
- 56 В допълнение, за разлика от дете, по-специално малко, чиято среда като правило е по същество семейството (вж. в това отношение решение от 22 декември 2010 г., Mercredi, С-497/10 РРУ, ЕU:С:2010:829, т. 54), средата на пълнолетно лице по необходимост е по-разнообразна и е свързана с чувствително по-широк кръг от дейности и с разнородни интереси, по-специално професионални, социално-културни, имуществени, лични и семейни. В това отношение не може да се изисква тези интереси да се съсредоточат на територията само на една държава членка, имайки предвид по-специално целта на Регламент № 2201/2003 да се улесни предявяването на искове за разтрогване на брачните връзки, като се установят гъвкави стълкновителни норми и като се защитават правата на съпруга, който вследствие на кризата в брачните отношения е напуснал държавата членка на общото обичайно местопребиваване (вж. в този смисъл решение от 13 октомври 2016 г., Mikołajczyk, С-294/15, ЕU:С:2016:772, т. 50 и цитираната съдебна практика).
- 57 Въпреки това цитираната в точка 53 от настоящото решение съдебна практика позволява за целите на тълкуването на член 3, параграф 1, буква а) от Регламент № 2201/2003 да се приеме, че понятието „обичайно местопребиваване“ по принцип се характеризира с два

елемента, а именно, от една страна, волята на заинтересованото лице да установи обичайния център на своите интереси на определено място и от друга страна, достатъчно трайно присъствие на територията на съответната държава членка.

- 58 Така съпруг, който се позовава на основанието за компетентност, предвидено в член 3, параграф 1, буква а), пето или шесто тире от Регламент № 2201/2003, трябва задължително да е преместил своето обичайно местопребиваване на територията на държава членка, различна от тази на предишното общо обичайно местопребиваване, и следователно, от една страна, да е изразил воля да установи обичайния център на своите интереси в тази друга държава членка и от друга страна, да е доказал, че присъствието му на територията на тази държава членка е достатъчно трайно.
- 59 В настоящия случай, както е видно от преписката, с която разполага Съдът, е безспорно, че ІВ, гражданин на държавата членка, където се намира сезираният от него национален съд, отговаря на условието за пребиваване на територията на тази държава членка от поне шест месеца непосредствено преди предявяването на иска му за разтрогване на брачните връзки въз основа на член 3, параграф 1, буква а), шесто тире от Регламент № 2201/2003. Установено е също, че считано от 2017 г., през седмицата ІВ трайно и постоянно извършва трудова дейност (по правоотношение за неопределено време) във Франция, на чиято територия ползва апартамент за целите на упражняването на посочената дейност.
- 60 Тези обстоятелства доказват, че престоят на ІВ на територията на тази държава членка има траен характер, и освен това позволяват да се установи поне интеграцията на заинтересованото лице в определена социална и културна среда в посочената държава членка.
- 61 Макар подобни обстоятелства a priori да навеждат на мисълта, че предвидените в член 3, параграф 1, буква а), шесто тире от Регламент № 2201/2003 условия биха могли да бъдат изпълнени, все пак запитващата юрисдикция трябва да провери дали всички фактически обстоятелства по конкретния случай действително позволяват да се приеме, че заинтересованото лице е преместило обичайното си местопребиваване на територията на държавата членка, където се намира посоченият съд.
- 62 По изложените съображения на поставения въпрос следва да се отговори, че член 3, параграф 1, буква а) от Регламент № 2201/2003 трябва да се тълкува в смисъл, че съпруг, който поделя живота си между две държави членки, може да има обичайно местопребиваване само в една от тези държави членки, така че единствено съдилищата на държавата членка, на чиято територия е това обичайно местопребиваване, са компетентни да се произнесат по иска за разтрогване на брачните връзки.

По съдебните разноски

- 63 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (трети състав) реши:

Член 3, параграф 1, буква а) от Регламент (ЕО) № 2201/2003 на Съвета от 27 ноември 2003 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност, с който се отменя Регламент (ЕО) № 1347/2000, трябва да се тълкува в смисъл, че съпруг, който поделя живота си между две държави членки, може да има обичайно местопребиваване само в една от тези държави членки, така че единствено съдилищата на държавата членка, на чиято територия е това обичайно местопребиваване, са компетентни да се произнесат по иска за разтрогване на брачните връзки.

Подписи